

Edició de totes les òperes del compositor de Salzburg

Xavier Cester

Per acabar, tot Mozart

L'epicentre de les celebracions del 250 aniversari del naixement de Wolfgang Amadeus Mozart va ser, l'estiu passat, la representació de tota la producció operística del compositor austríac en el Festival de Salzburg. La ciutat homenatjava així de manera exemplar el geni del seu fill més famós i lucratiu. Ara que l'Any Mozart arriba a la seva recta final, és el torn de l'última traca: Universal edita en 19 volums (33 devedés disponibles per separat o en un voluminós estoig) el fruit d'aquella ambiciosa iniciativa. Ras i curt, *Mozart 22* recull totes les òperes de Mozart filmades per la productora Unitel (que també les oferirà en el seu canal televisiu, integrat en la plataforma Imagenio) entre juliol i agost al cèlebre certamen (excepte *La clemenza di Tito*, captada el 2003), tot i que cal fer algunes precisions aritmètiques. D'òperes, l'autor de la *Sinfonia Júpiter* només en va escriure 17, i, si hi sumem tres d'inacabades, en tenim 20. Les intruses són dues peces de caràcter sacre: *Die Schuldigkeit des ersten Gebots* i *La Betulia liberata*, aquesta, a més, presentada en forma de concert. No obstant, només els molt perepinyetes es queixaran, encara que el deversall de música (51 hores, complementades

Retrat de Mozart pintat el 1790 per l'artista alemany Johann Edlinger. JOHN MACDOUGALL - STF

per breus documentals) pot deixar estabornit el melòman poc previngut.

El primer motor de l'empresa va ser Peter Ruzicka, discutit director del Festival de Salzburg que va voler cloure el seu curt pas pel certamen duent a escena tota l'òpera mozartiana. Els dubtes, sovint tenyits de cinisme, es van estendre dins i fora de la ciutat austríaca. Alguns temien que la monodietà lítica espantés la clientela d'hotels, restaurants i botigues de luxe. D'altres arrufaven el nas perquè, per molt geni que fos, no totes les partitures de Mozart són obres mes-

ures (esclar que ningú estava obligat a veure-les totes). Fos com fos, tot i que el malson logístic i organitzatiu que va suposar comptar en cinc setmanes de festival amb desenes i desenes de cantants, orquestres, cors i tècnics escampats per tots els escenaris de Salzburg devia ser gegantí, el resultat econòmic va ser un èxit, amb rècord d'espectadors i ingressos de taquilla per al festival. I el resultat artístic?

L'edició dels devedés permet una experiència que aquest estiu només va estar a l'abast del mozartianisme més adinerat i amb més temps lliure: comprovar, o, més ben

dit, admirar de primera mà l'evolució del compositor, des dels intents infantils fins a la plenitud d'una maduresa truncada a 35 anys. Primera constatació: sense ser obres perfectes, en les primeres òperes hi ha molta, moltíssima bona música. Només dos exemples, *Mitridate, re di Ponto* i *Lucio Silla*, escrites per a Milà quan Mozart tenia 14 i 16 anys, permeten comprovar com el músic va utilitzar i transcendir els convencionalismes de l'òpera per crear obres d'una gran estatura dramàtica, seguint una línia que culminaria en *Idomeneo* i *La clemenza di Tito*. No menys fo-

Salzburg va
homenatjar
el geni del seu
fill més famós
i lucratiu

ramentals són els primers exercicis en el gènere *buffo* per comprendre l'abast de la genialitat incommensurable de la trilogia Da Ponte, tot i que sempre és un error valorar una obra només pel que té de germen de futur enlloc de pel que és en si mateixa.

L'altre pol d'atracció de Mozart 22 és la panoràmica amplíssima que ofereix sobre la praxi interpretativa mozartiana de l'actualitat. La divisa és l'eclecticisme i això es manifesta tant en les posades en escena com en els responsables de la direcció musical: des de l'olímpica serenitat d'un Riccardo Muti fins a

l'ardor irrefrenable d'un Marc Minkowski, passant pel sempre sorprenent (i sovint discutible) Nikolaus Harnoncourt, les opcions són tan variades com oposades. No menys àmplia és la nòmina de cantants, des dels excepcionals als impresentables (també n'hi va haver), que van passar per Salzburg. Si haguéssim de fer una petita tria d'una edició tan vasta, recomanaríem la imaginativa combinació de *Bastian und Bastienne* i *Der Schauspieldirektor* al popular Teatre de Titelles de Salzburg, el *Mitridate* revifecat per Minkowski i Günter Krämer, la perversa reescritura que Stefan Herheim va fer de *Die Entführung aus dem Serail* (una de les propostes polèmiques de l'era Ruzicka), i *Le nozze di Figaro* transformada per Claus Guth i Harnoncourt en un melangiós estudi sobre la impossibilitat de l'amor.

Aquesta és només la punta de l'iceberg de molt de gra i també una mica de palla, com no podia ser d'altra manera, però estem davant d'una edició d'una importància que només amb el temps podrem assaborir en la seva justa mesura. I és que per gaudir del geni de Salzburg sempre hi ha temps, ja que, com bé recorda un dels nostres mozartians més eminents, Jaume Radigales, cada any és un Any Mozart.

Literatura i memòria

Eduard Molner

Memòria II, Seth

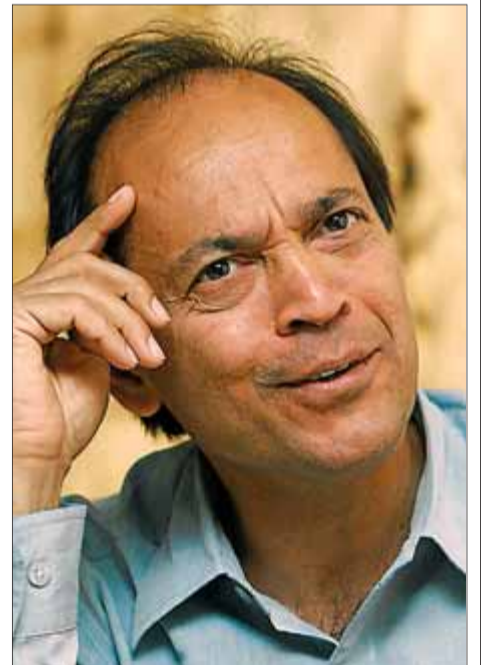
Us vull parlar d'exemples literaris de memòria recuperada, d'utilitat de la memòria. Sobre les taules de les llibreries –i per molt temps, esperes pot trobar *Dues vides*, de Vikram Seth (l'autor d'*Un bon partit* i *Una música constant*), literatura feta a base de memòria, per bé que ens podríem posar d'acord que tota literatura, inventada o no, conté memòria. En aquest cas Seth ha bandejat la ficció per reconstruir la

biografia dels seus tiets avis, el matrimoni format per la jueva d'origen alemany Henny Caro i l'indi Shanti Seth. En un exercici d'honestetat la mateixa estructura de l'obra deixa clar que, malgrat ser dos els biografiats, es tracta d'un triangle en què el mateix Vikram, el narrador, és el primer vèrtex: "Jo vaig viure això amb ells, només després passo a la tercera persona".

De les dues terceres persones, ella, la Henny, ens interessa molt aquí. Vikram Seth en

refà la vida a partir de les cartes que va rebre i les que va escriure. I d'aquí en surten testimonis que impressionen, com ara l'heroisme d'alguns alemanys en la protecció de compatriotes jueus, i també, cal dir-ho, la facilitat de molts per creure's que allò que s'havia esdevingut no tenia res a veure amb ells. Però, llegit amb sensibilitat històrica, el que més esborrona és la misèria humana organitzada. Em refereixo a la lectura de les respostes burocràtiques que,

durant dècades, l'Estat alemany de la postguerra va oferir a les víctimes del règim nazi que demanaven reparacions, per les morts i els espolis soferts. Malfiança envers la memòria. A la Henny Caro, a qui van matar mare i germana i robar la llar sencera, se li demanen rebuts dels coberts de plata i dels mobles del menjador. La ignomínia reblada amb els anys: allò que vostè diu no va passar, perquè no té cap document que ho demostri.

El novel·lista Vikram Seth. PERE VIRGILI